Ял хуҫалăх производство кооперативĕсенче

Тăрăшулăх – йывăрлăхсене ҫĕнмелли ҫул

Ĕҫлекен ҫын экономика кризисĕнче те ыранхи кунпа пурăнать. Ҫакна эсир паянхи сăн ӳкерчĕкре куракан «Герой» ял хуҫалăх производство кооперативĕнче вăй хуракан Валентина Александровна Тимофеева (сулахайри) вылăх тухтăрĕпе Валентина Алексеевна Леонтьева техник-осеменатор та аван ăнланаҫҫĕ. Вĕсен тăрăшулăхĕнче хуҫалăхри вылăх-чĕрлĕх йышĕ те, вĕсен продукци илесси ӳссе пыни те, хуҫалăх экономики тĕрекленни те.

Хуҫалăхра паянхи куна вылăхсен йышĕ иртнĕ ҫулхи шайрах. Вĕсен продуктивлăхĕ те Шурчасем малашлăха пăхса ĕҫленине кăтартать. Пĕрремĕш ҫур ҫулта хуҫалăх 517 тонна сĕт туса илнĕ. Ҫак тапхăрта майракаллă шултра вылăхсен талăкри ӳтам ӳт хушасlăхĕ 566 грамм, сыснасен 438 грамм пулнă.

Пĕрремĕш ҫур ҫулта усă куракан 100 гектар ҫĕр пусне 40 центнер аш-какай, 411 центнер сĕт туса илсе тата ăна реализацилесе хуҫалăх пурĕ 7137 пин тенкĕ укҫа тунă.

Ырă пуҫарусем хуҫалăхра малалла пыраҫҫĕ. Ҫакăнта эсир сăн ӳкерчĕкре куракан ĕҫченсен тӳпи те ҫук мар.

А. БЕЛОВ сăн ӳкерчĕкĕ.

«Трактор» уйăхлăх епле пынипе паллашар

«Ан ҫыр-ха, ну, ан ҫыр...»

Ял хуҫалăхĕнче ҫи хĕрӳ ĕҫ тапхăрĕ – вырма. Ăна ҫухатусемсĕр ирттересси, кĕрхи культурăсене вăхăтра акса ҫитес ҫул тухăҫне хывасси – ял ҫыннин паянхи ĕҫ шăнăрĕ. Ҫак вăхăтра, паллах, ял хуҫалăхĕнче тракторсемпе вĕсен прицепĕсемсĕр, хăй тĕллĕн ҫӳрекен ытти техникăсăр ĕҫсене агротехника ыйтнă пек пахалăхлă та вăхăтра пурнăҫлама ҫук. Анчах ҫакна курса-пĕлсе тăраканăн ку вăхăтра асăрханулăх пирки те самантлăха манма юрамасть. Ĕҫсене халăх йышлă хутшăннă тапхăрта ҫакă уйрăмах пĕлтерĕшлĕ. Ăна шута илсе республикăра ҫулленех август уйăхĕнче «Трактор» профилактика уйăхлăх-операци ирттересси йăлара. Асăннă тапхăрта патшалăх техника надзор инспекцийĕн ĕҫченĕсем ҫул-йĕр хăрушсăрлăх инспекцийĕпе пĕрле ҫынсен тата предприяти-организацисен харпăрлăхĕнче усă куракан тракторсемпе прицепсем тата хăй тĕллĕн ҫӳрекен ытти техника тĕлĕшпе уйрăм тимлĕх уйăраҫҫĕ. Тĕрĕслев вăхăтĕнче техникăна техосмотр тăратнине пăхасси, юсавсăр тата учета тăратман техникăна ĕҫе тухнине палăртасси, питех те кивелнĕ техникăна учетран кăларасси, техникăпа усă куракан вăл техника тĕлĕшпе тата хăй механизатор пулнине ĕнентерекен документсене тĕрĕслесси – малти вырăнта.

Айăп турăн – явап тыт. Текех йĕркене ан пăс.

Конкретлă ҫитменлĕхсем мĕнлисем палăраҫҫĕ-ха? Ҫитмен пурнăҫран-и вĕсем е механизаторсемпе ответлă ĕҫченсен явапсăрлăхĕнчен вăй илеҫҫĕ?

Ҫак ыйтусем ҫине хурав тупма иртнĕ эрнере патшалăх техника надзорĕн инспекцийĕпе пĕрлехи рейда тухрăмăр. Йĕркеллисем те, йĕркене сĕмсĕррĕн пăсакансем те пирĕн ума сахал мар тухрĕҫ.

«Акимов» ИПра ĕҫлекен Геннадий Васильев тракторист та ҫак кун тăрăшсах курăк ҫулатчĕ. Ĕмĕчĕсем ытти ҫĕр ĕҫченĕсенни пекех темелле, анчах йĕркене пăхăнасси вара самай ухсахлать. Тĕрĕслев вăхăтĕнче ун ҫумĕнче ĕҫе тухмалли ирĕк те, ОСАГО полисĕ те, тракторпа ĕҫлеме доверенность те ҫукчĕ. Кун ҫумне тракторăн блокировка устройстви ĕҫлеменни те техника юсавсăррине палăртрĕ. Ҫак ҫитменлĕхсем трактор кăҫал техосмотр тăманни пирки евитлеҫҫĕ. Административлă йĕркене пăснăшăн протокол ҫырма тăрсан «Ан ҫыр-ха, ну, ан ҫыр», тесе айăпласран хăтарма ыйтни те инспекторсене ҫакнашкал йĕркесĕрлĕхе ҫул уҫма памарĕ: 300 тенкĕ штраф тӳлемеллех пулать ĕнтĕ.

Катькасси уйĕнче хăйĕн харпăрлăхĕнчи МТЗ-80 тракторпа пай ҫĕрĕсем ҫинчи улăма преслакан Сергей Матвеев та ҫак кун уй варринчех тĕрĕслевҫĕсен аллине ҫакланассине шутламан та пулас. Ҫавăнпах вăл юсавсăр

Хирте ĕҫлекен патне те тĕрĕслев ҫитрĕ.

блокировка устройстви ҫине те, кардан передачи ҫинчи виткĕч ҫукки ҫине те алă сулнă. Тĕрĕслев вăхăтĕнче ун пирки те административлă протокол ҫырма тиврĕ.

Ку тăрăхра ĕҫлекен Г. Ямангеев тракторист та МТЗ-82 тракторпа тата «Киргизстан» пресс-подборщикпа улăм преслама пысăк явапăхсах кирлĕ мар тенĕ пулас: документсемсĕрех ĕҫе тухнă. Кардан передачи ҫинчи виткĕч ҫине те алă сулнă вăл. Ҫапла вара ку механизаторăн та административлă майпа явап тытмалла пулчĕ. Кам айăплă?

Вырмара тимлекен «хир карапĕсем» патне тĕрĕслевҫĕсем ҫитмеҫҫĕ е ҫитеймеҫҫĕ тесе кам калать? Ҫапла вара М. Мольков хресчен (фермер) хуҫалăхĕн уйĕнче иртен пусласа каҫчен вăй хуракан В. Кузнецов та СК-5 «Нива» комбайн юсавлăхĕ пирки «маннă». Кунта «хир карапĕн» патшалăх номерĕ те, ĕҫе тухма ирĕк илни те, пушар хăрушсăрлăх техникине пăхăнни те ҫук. Хирти тырра пухса кĕртни пултăр теҫҫĕ-ши? Анчах кĕтмен инкек сиксе тухсан ăна тивĕҫлипе хирĕҫ тăраймасан вуткăвар кӳрекен сăтăр виҫи ытларах та пулма пултарни пирки шутлама йывăр-ши?

«Трактор» операцин хыҫа юлнă икĕ эрнинче ҫынсен тата предприяти-организацисен харпăрлăхĕнче усă куракан тракторсемпе прицепĕсем тата хăй тĕллĕн ҫӳрекен ытти техника тĕлĕшпе нумай тĕрĕслев пулчĕ. Мĕн курăнать-ха вĕсенче? 3 хутчен ҫул-йĕр правилисене сĕмсĕррĕн пăсакан тракторсем куҫ умне лекрĕҫ, 8 хутчен хăрушсăрлăх техникине пăсакансем, 3-шĕ патшалăх регистрацине тумасăр ҫул ҫине тухнă, 8-шĕ вара техосмотр правилисене пăхăнман. Камра-ха кунта айăпĕ? Хуравĕ никам каламасăрах паллă. Вăл е ку категорипе ҫӳреме ирĕк илмесĕр (2), регистраци документчĕсемсĕр (6), техосмотр тăнине ҫирĕплетекен талонсăр (10) ҫула тухнăшăн техника хуҫисем айăплă. Ҫапла вара «Трактор» уйăхлăх-операцие 15 тракторист-машиниста административлă майпа ответ тыттарма тиврĕ. Айăплисем хăйсем инкекрен ҫур утăмра ҫӳренине ăнланса илчĕҫ-ши? Шанас килет.

Кĕрхи ĕҫсем массăллă пынă вăхăтра ял ҫыннисемпе пĕрлешӳллĕ хуҫалăхсен трактористчĕсемпе инженери службисен тракторсен юсавлăхĕ ҫине тивĕҫлĕрех пăхасчĕ. Ҫапла пулĕ-и? Малашнехи тĕрĕслевсенче курăпăр.

«Хир карапĕ» хăрушсăрлăх правилисем ҫине алă сулнă...

Рейд ушкăнĕ:
А. ПАВЛОВ, районти ял хуҫалăх пайĕн ертӳҫин ҫумĕ;
С. НИКОЛАЕВ, патшалăх техника надзорĕн инспекторĕ;
А. БЕЛОВ, район хаҫачĕн экономика пайĕн редакторĕ.

Тăван тавралăх илемĕшĕн пĕрле тăрăшар

Тирпейсĕрлĕхшĕн явап тыттараҫҫĕ

Тирпейлĕх пирки нумай калаҫатпăр, анчах хамăр куллен майлах тирпейсĕрлĕх тытăнне лексе пыратпăр. Ҫакăн ҫумне ялсенче ашкăрса ӳсекен ҫум курăксене кĕртсен тăван тавралăх илемлĕхĕ пирки ялта пурăнакансен те шухăшламалли пурах. Ахальлĕн мĕнле пулса тухать-ха? Урамра асфальт сарнă ҫул выртать – пахча хыҫĕнче тата кӳршĕри тăкăрлăкра ҫын иртейми ҫум ашкăрать. Камăн кĕрешмелле-ха ҫак йĕркесĕрлĕхпе?

Район администрацийĕн пуҫлăхĕ Ю. Иванов 2006 ҫулхи январĕн 16-мĕшĕнчи 10-мĕш номерлĕ йышăнăвĕпе Чăваш Республикин «Чăваш Республикинчи административлă правонарушенисем ҫинчен» саккунĕпе килĕшӳллĕн тунă административлă правонарушенисемшĕн ЧР саккунĕпе килĕшӳллĕн вырăнсенче протоколсем ҫырма тивĕҫлĕ уполномоченнăйсен списокне ҫирĕплетме сĕннĕччĕ. Ҫав протоколсене ял тăрăхĕсен пуҫлăхĕсен те ҫырма право пур. Тĕслĕхрен, асăннă саккунăн 3-мĕш пайĕпе. Кунта граждансен правине, сывлăхне, халăхăн санитарипе эпидемиологи йĕркине тата общество килĕшӳлĕхне сиен кӳме пултаракан административлă правонарушенисем пирки сăмах пырать.

Саккунăн ҫак пайне пырса тивекен 9-мĕш статйи граждансен канлĕхне тата шăплăха сирни ҫинчен. Унпа килĕшӳллĕн 23 сехетрен пуҫласа 7 сехетчен, аварипе ҫăлав ĕҫĕсемсĕр пуҫне, граждансен канлĕхне пăсакансене 200 тенкĕрен пуҫласа пĕр пин тенкĕ таран, должноҫри ҫынсене 500-1500 тенкĕ, предприяти-организацисене 20 пинрен 30 пин тенкĕ таран штрафлама пултараҫҫĕ.

10-мĕш статьяра хуласемпе ялсенчи хăтлăха пăснăшăн ҫапла явап тыттарма пăхнă: уйрăм граждансене 200-1000 тенкĕ, должноҫри ҫынсене 500-1500 тенкĕ, предприяти-организацисене 10-20 пин тенкĕ таран.

10.1 статьяра вырăнти самоуправлени палăртнă ҫăвасенчи тирпейлĕх йĕркине пăснăшăн уйрăм граждансене 300 тенкĕ, должноҫри ҫынсене 500-1000 тенкĕ, предприяти-организацисене 1-3 пин тенкĕ таран штраф тӳлетерме пултараҫҫĕ.

11-мĕш статьяра транспорт хатĕрĕсене эксплуатацилемелли май ялсен территорине вараланăшăн ҫапла айăплав виҫисене палăртнă: уйрăм граждансене 200-500 тенкĕ, должноҫри ҫынсене 1000-1500 тенкĕ, предприяти-организацисене 10-30 пин тенкĕ таран. Ялсене варалани тесе кунта автомашинăсене пурăнмалли нумай хваттерлĕ ҫуртсен кил хушшийĕсенче, урамсенче, парксемпе скверсенче, ачасем вылямалли площадкăсенче ҫуни тата вĕсемпе юсав ĕҫĕсем ирттерни кĕрет.

Ҫак айăплавсем сирĕн патăра ан ҫитчĕр тесен пурин те пĕр ҫын пек пулса тăван тавралăх илемĕшĕн тăрăшасчĕ.

Г. СИМАКОВ,
район администрацийĕн ҫут ҫанталăка сыхлассипе ĕҫлекен тĕп специалист-эксперчĕ.

Кĕскен

Депутат ĕҫĕ суда кайрĕ

Паян депутатсем нумай. Суйлавҫăсен ҫакна пĕлес килет: хамăр шаннă ҫынсем саккуна пăснă тĕслĕхсем районта пур-и?
И. СОЛОВЬЕВ, А. АРЗАМАСОВ.

Питĕ шел, анчах кун пек тĕслĕхсем те пирĕн хушăмăрта ҫук мар.

Раҫҫей Федерацийĕн прокуратури ҫумĕнчи Следстви комитечĕн Чăваш Республикинчи следстви органĕсем Муркаш районĕнчи Ярославка ял тăрăхĕн депутачĕ Николай Дмитриевпа ку тăрăхра пурăнакан Николай Алексеев вырăнти ял хуҫалăх производство кооперативĕн пурлăхне хапсăннине уҫса пачĕҫ. Ҫапла вара вĕсен хăтланăшне малтан тĕллевлĕ калаҫса хатĕрленнĕ тесе классификацилеме пулать. Апла пулсан вĕсем Раҫҫей Федерацийĕн Уголовлăй Кодексĕн 30-мĕш статйин 3-мĕш пайĕнче, 158-мĕш статйин 2-мĕш пайĕн «а» пунктĕнче пăхнă преступленисене туни курăнать.

Следстви ĕҫĕнче палăртнă тăрăх депутат 2009 ҫулхи пуш уйăхĕн 4-мĕшĕнче пĕр ялта пурăнакана ял хуҫалăх производство кооперативĕн тырă типĕтмелли комплексне кĕрсе хаклă хатĕрсене вăрлама сĕнет. Ял ҫынни килĕшет. Кĕҫех вĕсем унтан 11 пин тенкĕлĕх ытла пурлăх йăкăртса тухаҫҫĕ. Анчах вĕсен ҫулĕ инҫе каяймасть. Чĕмен хăнасене вырăнта тенĕ пекех ял хуҫалăх производство кооперативĕн ĕҫ тăвакан директорĕ тытса чарать.

Халĕ ку ĕҫпе пуҫарнă уголовлăй ĕҫе Муркаш район судне ярса патăмăр.

Л. ДАВЛЕТШИН, следователь.

Аптекăсем йĕрке пăсмаҫҫĕ

Аптекăри эмелсен хакĕсене кам йĕрке лет? Ку ĕҫ-хĕле район прокуратури тĕрĕслет-и?
В. ИВАНОВА.

Хамăр ĕҫре аптекăсен ĕҫне те айккинче тăратса хăвармастпăр. Нумаях пулмасть район администрацийĕн экономика пайĕн специалисчĕсемпе пĕрле эмел реализацилекенсем вĕсен хакне тунипе кăсăклантăмăр.

РФ Правительствин 2001 ҫулхи чӳк уйăхĕн 9-мĕшĕнчи 762 мĕш номерлĕ постановленийĕпе пурнăҫшăн уйрăмах пĕлтерĕшлĕ эмелсен хакĕсем патшалăх сăнавне пăхăнса тăраҫҫĕ. Ку эмелсен перечене Раҫҫей Правительстви ҫирĕплетнĕ.

Халăха эмелпе тивĕҫтерессине стабилизацилес тата эмелсемпе медицина хатĕрĕсен ӳсĕм хакне тытса тăрас тĕллевпе ЧР Министрсен Кабинечĕ 2009 ҫулхи ҫĕртме уйăхĕн 29-мĕшĕнче суту-илӳ хушăмне производитель хакĕ ҫумне 30 проценте е ют ҫĕршывран кӳрсе килнĕ эмелĕн контракт хакĕ ҫумне 20 процента ҫитерме ирĕк панă.

Эмелсен хакĕсене тăвассине тĕрĕсленĕ чух районти аптекăсем саккуна пăхăнса ĕҫлени куҫ умне пулчĕ. Районти аптекăсенчи эмелсен хакĕн суту-илӳ хушăмĕ 20 процентран пысăк мар.

Е. КУЗЬМИНА,
район прокурорĕн пулăшаканĕ.